

De legendarische vriendschapsbanden van Willem II

Dorine Hermans en Daniela Hooghiemstra: Voor de troon wordt men niet ongestraft geboren. Ooggetuigen van de koningen van Nederland, 1813-1890. Bert Bakker, 349 blz. € 18,95

Dorine Hermans en Daniela Hooghiemstra schrijven ter inleiding van hun veelbesproken boek over onze 19de-eeuwse koningen Willem, dat die misschien ‘niet salonfähig genoeg gevonden (zijn) om herinnerd te worden’, en dat ze daarom in de laatste zestig jaar geen biografie hebben gekregen.

Niet helemaal waar. Nog in 1979 verscheen bij Sijthoff een serieus, albumachtig boek, *Nassau en Oranje in de Nederlandse geschiedenis*, waarvoor tien historici onder eindredactie van de Groninger Tamse

ampele biografische schetsen schreven, van de Bredase Engelbrecht van Nassau-Dillenburg tot koningin Wilhelmina. Aardige bijzonderheid: de eerste twee Willems werden geportretteerd door J.A. Bornewasser – dezelfde die samen met Jan Bank en Niek van Sas het hooggeleerde *nihil obstat* stempelde op *Voor de troon wordt men niet ongestraft geboren*.

Verschil in ‘toonzetting’ tussen 1979 en 2007? Natuurlijk. Hermans en Hooghiemstra zetten de tweede Willem meteen neer als iemand die ‘een dubbelleven vanwege zijn bisexualiteit’ moest leiden. Bornewasser sprak dertig jaar geleden over dat soort zaken in halve woorden die alleen goede verstanders (lees: collegae-ingewijden) begrepen. Bij hem lezen we dus dat Willem in Tilburg ‘legendarisch overtrokken vriendschapsbanden’ aanknoopte met de stadspastoor

Zwijzen. Bij de dames heet het: ‘Met hem, Johannes Zwijzen, onderhield hij een hechte vriendschap, die de geruchten over zijn “misdadige” seksuele voorkeur schraagde’. Waar de aanhalingstekens bij misdadig voor staan is onduidelijk. Is dat toen (maar waar dan?) op die manier over de koning gezegd?

Je komt vaker van die suggestieve woorden, zinnestukjes of leestekens tegen, die de bewijskracht van de opgespoorde archiefstukken (brieven, dagboekfragmenten, aantekeningen) geen goed doen. Tegenover de stelligheid waarmee in de beschrijvende tekst de vermeende seksuele voorkeuren van Willem II worden gepresenteerd, staat niet één document dat de geruchten onderbouwt.

Na door Beatrix en Balkenende ter verantwoording te zijn geroepen, hebben Hermans en Hooghiemstra zich met ver-

ve de rol van beledigde onschuld aangemeten, en hun werk verdedigd als een eerlijke poging om ‘de mens achter de vorst’ te schilderen. Maar er is weinig twijfel over mogelijk dat ze zich hebben verkneukeld in de ontmaskering van koninklijke zaken die (tot dat boek uit 1979) stelselmatig gemaskeerd werden. Meer dan pathetisch is het door koningin Sophie onthulde voorbeeld van huiselijk geweld ten paleize, waar Willem III zomaar haar armen, hals en keel openkrabde. Als de koning later gekalmeerd is, noteert de brieveschrijfster: ‘Hoewel hij iedere dag door mijn zwarte lange handschoenen herinnerd wordt aan de krasen op mijn armen, geen woord!’

Selectief inderdaad. Maar terecht geselecteerd.

JAN BLOKKER